

УДК 311.106.25

Біленко О.В.¹

Кулик А.В.²

¹ канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. МТЕ-217 НУ «Запорізька політехніка»

ДОГОВІРНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Договірне регулювання заробітної плати – це одним із засобів соціального партнерства, який є механізмом врегулювання зацікавленості роботодавців та найманих робітників з приводу оплати праці.

Договірне регулювання є тією центральною ланкою, що робить заробітну плату більш «соціально справедливою» та зменшує її «жорстокість», яка повністю визначається станом країни або ринком праці.

В Україні таке регулювання регламентується Кодексом законів про працю, Господарським кодексом, Законами України «Про оплату праці», «Про колективні договори і угоди», «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», «Про порядок вирішення колективних трудових спорів(конфліктів)» тощо і включає наступні елементи: генеральна угода, галузева угода, регіональна (територіальна), колективний договір, індивідуальний трудовий договір.

В Україні важливу позицію займає Генеральна угода, яка встановлює загальні принципи регламентації соціально-трудових відносин на національному рівні. На сьогоднішній момент чинною є Генеральна угода про регулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин в Україні, яка була укладена з 2019 по 2021 роки.(далі ГУ 2019-2021) [1].

Угодою, зокрема, передбачено:

- забезпечення зростання мінімальної заробітної плати з метою досягнення фактичного розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб (п.2.1 ГУ 2019-2021). Відповідно до статті 10 Закону України «Про оплату праці» [2] з урахуванням вироблених шляхом переговорів пропозицій спільного представницького органу об'єднань профспілок і спільного представницького органу об'єднань організацій роботодавців на національному рівні у Законі України «Про державний бюджет України на 2021 рік» [3] з 01.01.2021 розмір мінімальної заробітної плати збільшено до 6000 грн, а з 01.12.2021 – до 6500 гривень.

- вживання заходів щодо поступового наближення розміру мінімальної заробітної плати до 50 відсотків від середньої заробітної плати по економіці (п.2.6 ГУ 2019-2021);

- досягнення до 2021 року рівня середньої зарплати в Україні принаймні 50% середнього рівня оплати праці чотирьох країн Східної Європи, в яких найбільше використовується праця українців (Польща, Угорщина, Чехія, Литва).

Галузеві та регіональні угоди регулюють інтереси роботодавців та найманих працівників певної галузі чи регіону із врахуванням параметрів, визначених на загальнодержавному рівні. Укладання таких угод сприяє визначенню місця певної галузі в єдиній економічній системі держави і забезпечення соціального захисту її працівників.

Колективні договори, що укладаються на рівні підприємства, спрямовані на захист інтересів як роботодавців, так і працівників, сприяють поліпшенню організації трудових та соціально-економічних відносин. Складовою частиною колективного договору може бути окрема тарифна угода, предметом якої є форми і системи оплати праці на даному підприємстві, розміри тарифних ставок і посадових окладів різних категорій працівників, види і розміри доплат, премій, надбавок та інших заохочувальних і компенсаційних виплат та умови їх надання, умови оплати праці за роботу в понаднормовий час, час простою що виник не з вини працівника тощо.

На основі Генеральної угоди держава отримує найбільше можливостей в умовах різноманітності форм власності й господарювання для реалізації політики заробітної плати. Угоди враховують інтереси не тільки працівників, але й усього населення в цілому, бо містять різноманітні заходи стосовно зайнятості, рівня життя, охорони здоров'я, освіти, соціальних, культурних та духовних потреб.

Таким чином, договірне регулювання оплати праці можна характеризувати, як процес спрямований на адаптацію стану і динаміки оплати праці до змін зовнішнього і внутрішнього середовища, який полягає у визначенні та становленні еталонів оплати праці, розробці та здійсненні заходів, спрямованих на недопущення відхилень фактичних показників від цих еталонів, з метою забезпечення найбільш повної реалізації функцій оплати праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Генеральна угода про регулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин в Україні на 2019-2021 роки від 14 травня 2019 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001120-19#Text> (дата звернення: 04.04.2021).

2. Закон України «Про оплату праці». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 04.04.2021).

3. Закон України «Про державний бюджет України на 2021 рік». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text> (дата звернення: 04.04.2021).